

a někdo by vám pořád říkal, ať ho děláte pořádně, ale neukázal by vám jednotlivé kroky, nedovedl by vás tam. Stejně jako nás i dítě podobné napomínání spíše demotivuje. Řečový projev každého z nás je dost citlivá záležitost. Opravování do logopedické terapie patří, ale až v určitém stadiu, kdy je hláska vyvozená a zafixovaná alespoň ze 70 %, není však zautomatizovaná ve spontánním řečovém projevu, a s tím nám to právě pomůže.

K opravování dítěte se mnohdy uchýlíme i v případě, že dítě koktá. To asi také není správně, že?

U malých dětí se může jednat i o vývojovou neplynulost, která se sama upraví. Rodiče ale často přijdou vyděšení, že jejich dítě začalo najednou koktat a že mu to zůstane na celý život. Týká se to tří- až čtyřletých dětí. Pokud se neplynulost objeví u starších dětí, je lepší navštívit logopeda, ale pořád to může být prodloužená fyziologická neplynulost. Důležité je zachovat klid, nijak to před dítětem neřešit a na problém neupozorňovat. Neplynulost ve věku mezi 3. a 4. rokem vzniká proto, že se dítěti velmi rychle rozšíří slovní zásoba, nastane exploze nových slov, která si dítě osvojuje, synonym, která chce začít používat... Dítě se zamýšlí nad jednotlivými výrazy, vybírá si z nich, přemýšlí, co vlastně chtělo říci, a jedna věta mu může trvat opravdu dlouho. Důležitá je trpělivost, rodiče se o tom mohou s logopedem poradit, ale nejspíše jde o vývojový problém. Dítě se musí na změnu adaptovat.

Některé děti mají opožděný vývoj řeči. Co to znamená?

Opožděný vývoj řeči můžeme zaregistrovat u dítěte ve dvou a půl až třech letech. Projevuje se tak, že dítě v tomto věku buď nemluví vůbec, nebo mluví výrazně méně než jeho vrstevníci. Jedná se pouze o opožděný vývoj, nejde o narušení vývoje, ale určitě je potřeba spolupracovat s logopedem kvůli vyloučení závažnějších diagnóz a kvůli tomu, abychom dítě mohli správně stimulovat. I když se dítě rozmluví, často u něj můžeme pozorovat pozůstatek opoždění, který se může projevat dyslálií neboli chybnou výslovností hlásek.

Dyslalie každé hlásky je do určitého věku vývojová, a je tedy přípustná, nemusíme ji řešit. Třeba u R stačí, když se ho dítě naučí vyslovovat až v šesti letech. Pokud tedy v pěti letech umí všechny hlásky kromě R, je tam zdravý podklad pro to, aby R dozrálo samo. I k tomuto posouzení slouží logopedická depistáž. Děti s opožděným vývojem řeči začínají až ve třech

letech říkat první slova jiná než citoslovce. Ve čtyřech letech na tom mohou být z hlediska řečového vývoje podobně jako dvouleté děti. A tohle všechno je potřeba dohnat už v předškolním věku, případně řešit i odkladem školní docházky, protože po nástupu do školy se dítě už učí číst a psát a rozsáhlejší řečové vady to komplikují. Například je matoucí zapisovat hlásky, které dítě vyslovuje jinak než okolí, z toho plynou klasické záměny L a R.

Mezi předškoláky najdeme také děti s vývojovou dysfázií. Jak se pozná, že dítě má právě tuto poruchu?

Vývojová dysfázie je závažnější diagnóza. Na místě není ani tak strach jako potřeba dítěti pomoci. Jedná se o diagnózu, kterou není vždy jednoduché diagnostikovat, například u tříletého dítěte ji nejde spolehlivě odlišit od opožděného vývoje řeči. V terapii se zaměřujeme na obsah řeči, na pragmatickou řečovou rovinu, tedy na to, aby dítě rozumělo a mělo dostatečnou slovní zásobu, dokázalo řeč používat. Výslovnost řešíme až mnohem později.

Moje maminka už 30 let pracuje ve Fakultní mateřské škole Na Výšínách v Praze 7 s předškoláky a často spolu řešíme právě vývojovou dysfázií. Jak ji rozpoznat? Jak tyto děti co

nejlépe zapojit do kolektivu? Jak jim pomoci? Vývojová dysfázie může být chybně diagnostikována jako porucha autistického spektra právě pro některé shodné rysy, nebo také jako mentální retardace. Případně se může zaměřovat s poruchou sluchu.

Protože jde opravdu o komplikovanou diagnózu, provádějí diagnostiku tři odborníci: dětský psycholog, který posuzuje inteligenci dítěte, porovná její verbální a neverbální složku. Pokud zjistí výrazný nepoměr, ukazuje to na možnost vývojové dysfázie. Foniatr vyloučí sluchovou poruchu a logoped posuzuje, jak se dítě vyjadřuje a jak rozumí mluvené řeči. Je to velmi komplexní.

U dospělých se můžeme setkat s poruchou, které se říká afázie. O co při ní jde?

Afázie vzniká náhle, jedná se o nově vzniklé poškození mozku. Nejčastější příčinou bývá cévní mozková příhoda, mrtvice nebo krvácení. Pacienta přivezou na jednotku intenzivní péče, kde nabyde vědomí a zjistí, že třeba vůbec nedovede mluvit, nebo že se mu slova pletou, či najednou obtížně rozumí mateřskému jazyku, kterým mluví celý život. Takto postižení lidé si připadají hloupí. Strašně se jim sníží sebevědomí a mají z toho psychické obtíže,